

Ekonomsko nasilje nad ženama s područja Osječko-baranjske županije

Martan, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Medicine / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:362367>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Medicine Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK**

Studij medicine

Ana Martan

**EKONOMSKO NASILJE NAD
ŽENAMA S PODRUČJA OSJEČKO-
BARANJSKE ŽUPANIJE**

Diplomski rad

Osijek, 2016.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK**

Studij medicine

Ana Martan

**EKONOMSKO NASILJE NAD
ŽENAMA S PODRUČJA OSJEČKO-
BARANJSKE ŽUPANIJE**

Diplomski rad

Osijek, 2016.

Rad je ostvaren u: Medicinski fakultet Osijek, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Mentor rada: izv. prof. dr. sc. Maja Miškulin, dr. med., specijalist epidemiologije i
zdravstvene ekologije

Rad ima 39 listova, 21 tablicu i 0 slika.

Veliku zahvalnost , u prvom redu, dugujem svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Maji Miškulin koja mi je pomogla sa svojim savjetima u izradi ovog diplomskog rada i što je uvijek imala strpljenja i vremena za moje upite. Bez njezine pomoći i angažiranosti te naše zajedničke suradnje, realizacija ovoga rada ne bi bila uspješna te joj stoga iznimno zahvaljujem.

Također, zahvaljujem svim svojim prijateljicama i prijateljima na podršci svih ovih godina, bez kojih cijeli tijek mog studiranja ne bi prošao nimalo lako i zabavno.

Posebnu zahvalnost iskazujem cijeloj svojoj obitelji koja me uvijek podržavala i upućivala na pravi put.

Na posljetku, najveću zahvalu dugujem svojim roditeljima, koji su uvijek bili uz mene, bez obzira da li se radilo o teškim ili sretnim trenucima i bez kojih sve što sam do sada postigla ne bi bilo moguće. Njima posvećujem ovaj rad.

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
1.1.	Nasilje nad ženama.....	1
1.1.1.	Posljedice nasilja nad ženama na ulogu žene u svijetu	1
1.1.2.	Posljedice nasilja nad ženama na zdravlje žena	2
1.2.	Ekonomsko nasilje nad ženama	2
1.2.1.	Ekonomska kontrola i sabotaza zaposlenja	3
1.2.2.	Ekonomska eksploatacija ili ekonomsko iskorištavanje	4
1.3.	Posljedice ekonomskog nasilja.....	5
1.3.1.	Posljedice ekonomskog nasilja na ulogu žene u svijetu	5
1.3.2.	Posljedice ekonomskog nasilja na zdravlje žene.....	5
2.	Hipoteza	7
3.	Ciljevi.....	8
4.	Ispitanici i metode.....	9
4.1.	Ustroj studije	9
4.2.	Ispitanici	9
4.3.	Metode.....	9
4.4.	Statističke metode	10
5.	Rezultati	11
5.1.	Sociodemografske osobine ispitanica	11
5.2.	Učestalost ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije	12
5.3.	Međuodnos između sociodemografskih odrednica ispitanica te njihovih iskustava ekonomskog nasilja	12
6.	Rasprava.....	23
7.	Zaključak	34
8.	Sažetak	35
9.	Summary.....	36
10.	Literatura.....	37
11.	Životopis.....	39

1. Uvod

1.1. Nasilje nad ženama

Zlostavljanje žena socijalni je problem počinjen nad milijunima žena u Sjedinjenim Američkim državama svake godine. Zlostavljanje uključuje obrazac ponašanja, najčešće muškaraca, a rezultira stjecanjem moći i kontrole počinitelja u vezi. Takvo ponašanje uključuje psihičko nasilje, ali i ostale oblike nasilja – psihičko, seksualno i ekonomsko (1). U Libanonu prevalencija je obiteljskog nasilja 35 %, najčešće je psihološko nasilje (31 %), slijedi ga fizičko nasilje (23 %), zatim emocionalno (14 %) i na kraju je ekonomsko nasilje (12 %) (2).

1.1.1. Posljedice nasilja nad ženama na ulogu žene u svijetu

Zlostavljanje žena može se definirati kao fizičko, seksualno i emocionalno nasilje nad ženama i djevojčicama od strane intimnih partnera, poznanika ili stranaca. Većina znanstvenika nasilje vidi kao mehanizam kontroliranja žene, definirano osobito kao upotreba sile, moći, manipulacije i izolacije. Oni koji zlostavljaju žene mogu koristiti taktiku izolacije, tako što ženu namjerno udaljuju od njenih prijatelja, obitelji, posla i društvenih institucija. Zlostavljači često ženine odnose s drugim ljudima u zajednici smatraju prijetnjom svom sustavu moći i kontrole, zbog čega su skloni prekinuti ženine veze s ustanovama specijaliziranim za provedbu zakona, sudovima, zdravstvenim sustavom i drugim izvorima društvene potpore (3). Studije su istaknule kako je zlostavljač onaj koji pokušava uspostaviti moć i kontrolu nad svojim partnerom metodičkim i podmuklim ponašanjem, koristeći se raznovrsnim taktikama kako bi održao takvu kontrolu. Te taktike uključuju korištenje prijetnji fizičkim i seksualnim nasiljem ili druga fizički ili seksualno nasilna djela te omalovažavanje i ponižavanje, prisiljavajući tako partnericu da postane ovisna o njemu (4). Oblici nasilja nad starijima uključuju fizičko, psihološko, seksualno zlostavljanje te zanemarivanje, a studije razvijenih zemalja ukazuju na još jedan značajan oblik nasilja nad starijima – financijsko zlostavljanje i eksploataciju. Pri tome, žene su pod većim rizikom za doživljavanje financijskog zlostavljanja, što zbog većeg broja starijih žena nego muškaraca, što zbog povećane diskriminacije žena. Istraživanje u Srbiji pokazalo je kako žene iz Srbije starije od 65 godina primaju 20 % manje mirovine od muškaraca. Većina žena uključenih u istraživanje navodi kako njihova mjesečna primanja nisu dovoljno velika za njihove potrebe, a čak 57 % navelo je kako si ne mogu priuštiti potrebne lijekove (5).

1.1.2. Posljedice nasilja nad ženama na zdravlje žena

Posljedice zlostavljanja mogu biti vrlo teške. Osim fizičkih ozljeda, kod žena koje trpe fizičko nasilje pojavljuju se i štetni učinci na mentalno zdravlje. Kod žena koje su iskusile partnerovo fizičko nasilje istraživači su dosljedno utvrdili visoke razine depresije, simptome posttraumatskog stresnog sindroma, simptome suicidalnosti te učestalu pojavu zloupotrebe i ovisnost o opojnim drogama (6). Prema rezultatima istraživanja psihološki oblik zlostavljanja jednako je štetan za zdravlje, a prema nekima i štetniji od fizičkog nasilja. U jednom istraživanju 72 % zlostavljanih žena svjedočilo je kako je psihološko zlostavljanje ostavilo teže posljedice na njih od fizičkog (7). Neke studije psihološko su zlostavljanje povezale sa širokim spektrom bihevioralnih i zdravstvenih posljedica kao što su loše psihičko zdravlje, upotreba opojnih tvari, kronične bolesti, kronične psihičke bolesti, posttraumatski stresni poremećaj, suicidalne misli, pokušaji suicida, depresija i nisko samopouzdanje. Posljedice seksualnog nasilja od strane intimnog partnera uključuju fizičke probleme kao što su mučnina, umor, modrice i prijelome kostiju, kao i ginekološke probleme kao što su neplodnost, upale mokraćnog mjehura i pobačaje, a pate i od teških i dugotrajnih psiholoških posljedica kao što su anksioznost, depresija i suicidalne misli (1).

1.2. Ekonomsko nasilje nad ženama

Do danas u mnogim su se istraživanjima ispitala prevalencija te posljedice fizičkog, psihološkog i seksualnog zlostavljanja, ali ekonomskom nasilju znanstvene su zajednice posvetile puno manje pozornosti, pogotovo u nerazvijenim zemljama i zemljama u razvoju (8). Ekonomsko nasilje uključuje ponašanje kojim se kontrolira ženina sposobnost da stekne, koristi i zadrži ekonomske resurse, prijeteci tako njenoj sigurnosti i samostalnosti. Pronađeni su dokazi koji konceptualiziraju ekonomsko nasilje kao jedinstveno, koje u manjoj mjeri korelira sa psihološkim, fizičkim i seksualnim nasiljem. U posljednje vrijeme istraživači su svoju pažnju usmjerili na istraživanje strategije ekonomskog nasilja (3). Jako se malo zna o prevalenciji ekonomskog nasilja u svijetu, jer se donedavno nije smatrao oblikom obiteljskog nasilja. Međutim, različita istraživanja pokazala su kako je prevalencija ekonomskog nasilja visoka među ženama koje su tražile pomoć zbog nasilja u obitelji. Tako je 80 % žena u Australiji, 90 % u SAD-u, te između 43 % i 98 % žena u Ujedinjenom Kraljevstvu iskusilo neki oblik ekonomskog nasilja. Nacionalna studija žena s Filipina istražila je povezanost socioekonomskih nejednakosti, intimnog partnerskog nasilja i ekonomskog nasilja. Prevalencija ekonomskog nasilja kretala se od 1,5 % do 6,9 % ovisno o vrsti pretrpljenog

ekonomskog nasilja, a pronađene su uporne i snažne veze između ekonomskog nasilja te fizičkog i emocionalnog intimnog partnerskog nasilja (8). Studija u Palestini iz 1994. godine pokazala je kako je 45 % od 2 410 ispitanih žena doživjelo neki oblik ekonomskog nasilja u proteklih 12 mjeseci. Podatci iz Egipta od 2005. – 2008. godine ukazuju kako je 43 % udanih žena, starih 15 – 49 godina, iskusilo barem jedan oblik ekonomskog nasilja. Pri tome 27 % žena navodi kako su prisiljene moliti supruga za novac, 25 % prisiljeno je posuđivati novac, a 14 % žena navelo je kako njihovi partneri odbijaju trošiti novac na njih (2).

Ekonomsko nasilje smatrano je i oblikom psihološkog nasilja, ali istraživanja pokazuju kako su tri oblika ekonomskog nasilja jedinstvena i različita tvorevina. Ta tri oblika čine ekonomska kontrola, sabotaza zaposlenja i ekonomska eksploatacija ili ekonomsko iskorištavanje (9).

1.2.1. Ekonomska kontrola i sabotaza zaposlenja

Postoje različite taktike kojima partneri provode ekonomsko nasilje nad ženama, primjerice: oduzimanje novca, sakrivanje ili uzimanje ključeva automobila, uzimanje automobila, zatim uskraćivanje lijekova, uskraćivanje sna, skrivanje ili uništavanje odjeće, rezanje kose te nanošenje fizičkih ozljeda. Zlostavljači, također, umanjuju ženinu mogućnost zadržavanja radnog mjesta tako što stalno dolaze na radno mjesto, uznemiruju ih telefonskim pozivima tijekom cijelog radnog vremena, te uznemiruju njihove suradnike. Dodatno, zlostavljači umanjuju ženine želje za samoostvarenjem kroz povećavanje svoje vrijednosti kao radnika i povećavanjem mogućnosti za zadržavanje dobrog posla, kao dio svoje taktike kontroliranja žene. Ekonomsko nasilje nad ženama provodi se i otežavanjem ili potpunim onemogućavanjem daljnjeg školovanja i edukacije. Ukratko, otežavanjem stjecanja edukacije, radnih sposobnosti i posla, nasilni muškarci sprječavaju ženu u ostvarivanju svog prihoda i imovine. Istraživanja pokazuju kako nasilni muškarci često zabranjuju, obeshrabruju i aktivno sprječavaju svoje partnerice u radu izvan svojih domaćinstava. Opisani su i načini na koje zlostavljači ometaju svoje partnerice u traženju posla, primjerice, nanošenjem vidljivih tjelesnih ozljeda, isključivanjem budilice i odbijanjem čuvanja djece, onemogućujući tako partnerici pohađanje razgovora za posao. U posljednje vrijeme u sve većem broju istraživanja zabilježene su brojne taktike kojima se nasilni muškarci koriste kako bi negativno utjecali na sposobnosti svojih partnerica u održavanju zaposlenja (1). Jedno od istraživanja pokazalo je kako zlostavljači onesposobljuju automobile, prijete partnericama i fizički ih sprječavaju u odlasku na posao, namjerno ne poštuju dogovore o čuvanju djece, krađu ključeve automobila i novac ili odbijaju voziti partnericu na posao (10).

1.2.2. Ekonomska eksploatacija ili ekonomsko iskorištavanje

Treći oblik ekonomskog nasilja uključuje sprječavanje korištenja novca koje žena posjeduje (1). Osim što naređuju i nadgledaju kako se resursi koriste, neki zlostavljači namjerno crpe ženine resurse kako bi ograničili njene opcije. To rade na razne načine, uključujući i krađu partneričina novca, stvaranje troškova te prouzrokovanje dugova. Istraživanje je pokazalo kako je 38 % žena koje su tražile usluge od programa zaštite za žrtve partnerskog nasilja izvijestilo kako im njihovi partneri krađu novac. Prema njihovim navodima partneri krađu novac na različite načine, primjerice, uzimaju novac iz torbice ili novčanika, krađu čekovne ili bankovne kartice i koriste ih bez dopuštenja, zatim koriste partneričin ili zajednički novac za kockanje, ili u konačnici zahtijevaju premještanje partneričina novca na zajednički račun s kojeg slobodno mogu koristiti novac (11). Također, žene navode kako su im partneri isključili grijanje, električnu struju i telefonske žice. Ove taktike iscrpljuju ženine ekonomske resurse na dva načina; osim što gube vlasništvo koje su nekoć imale, također se zadužuju kako bi ponovo uspostavile komunalne usluge, nadomjestile predmete i popravile štetu. Pojedina istraživanja pokazala su kako neki zlostavljači odbijaju platiti najamninu ili hipoteku i platiti račune, prebacujući tako odgovornost i posljedice na svoju partnericu (1). Jedno istraživanje pokazalo je kako je 94,2 % žena koje su u njemu sudjelovale iskusilo neki oblik ekonomskog nasilja. Pri tome je 79 % doživjelo neki oblik ekonomske kontrole, 79 % ekonomsko iskorištavanje, a 78 % sabotiranje zaposlenja. Najčešće su taktike korištene u svrhu ekonomskog iskorištavanja zakašnjelo plaćanje računa (71 %) te trošenje novca namijenjenog za plaćanje računa ili stanarine (69 %). Taktike najčešće korištene u svrhu ekonomske kontrole uključivale su zahtijevanje obavještanja kako se novac troši (88 %) i donošenje velikih financijskih odluka bez partneričina znanja (83 %). Sabotiranje zaposlenja zlostavljači su najčešće postizali sprječavanjem partnerice u odlasku na posao (68 %) i zahtijevanjem da partnerica napusti posao (59 %). Prethodno opisano istraživanje provedeno je nad ženama koje su tražile pomoć uslijed nasilja u obitelji. Takvi porazni dokazi o iskustvu ekonomskog nasilja zahtijevaju liječnikovo prepoznavanje opisanih taktika ekonomskog nasilja i uključivanje istih u procjenu opsega nasilja u intimnoj vezi. Nadalje, to je istraživanje utvrdilo vezu između ekonomske kontrole i nižeg stupnja obrazovanja. Žene sa završenom srednjom školom kao najvišim stupnjem obrazovanja zabilježile su najviše stupnjeve ekonomske kontrole, a one sa završenim fakultetom najmanje stupnjeve ekonomske kontrole. S druge strane, smatra se da je viši stupanj obrazovanja zaštitni faktor nasilja u obitelji, s obzirom na to da su žene koje su završile fakultet zabilježile najmanji stupanj ekonomske kontrole (4).

1.3. Posljedice ekonomskog nasilja

1.3.1. Posljedice ekonomskog nasilja na ulogu žene u svijetu

Nasilje je, čini se, faktor koji najviše pridonosi siromaštvu žene (3). Za žene s ograničenim ekonomskim resursima, odlazak iz nasilnog odnosa znači suočavanje s nesigurnom ekonomskom budućnošću. Točnije, žene s malim prihodima u nasilnim vezama navode kako nemaju dovoljno sredstava za svakodnevno preživljavanje; kao što su novac, skrb za djecu, prijevoz. Povrh toga, mnoge žene nemaju radne sposobnosti i potencijal za zarađivanje nadnice dovoljne za uzdržavanje sebe i djece. Mnoge žene koje ipak uspiju pobjeći zlostavljačima iskuse smanjenje životnih standarda, te na kraju žive u siromaštvu, ovišeći o pomoći države ili postaju beskućnici (1). One žene koje su izašle iz nasilne veze nailaze na brojne prepreke prilikom pokušaja zaposlenja, kao što su prijevoz, briga za djecu i neprekidni problemi sigurnosti. Prema tome, zabilježeno je kako mnoge žene ostaju u nasilnim vezama upravo zbog ekonomskih razloga (3). Znanstvenici su ekonomsku ovisnost definirali kao za mnoge žene presudnu prepreku za odlazak od nasilnog partnera (1). Žene odobravaju ekonomsko nasilje iz brojnih razloga, između ostalog jer prihvaćaju svoju ulogu u društvu i svojim odnosima, smatrajući kako njihove uloge supruge i majke iziskuju takvu žrtvu. Istraživanja u raznim dijelovima svijeta otkrivaju kako žene iz radničke klase često postavljaju obiteljska pitanja kao svoj prioritet iznad plaćenog posla (2). Istraživanje u Latinskoj Americi pokazalo je kako više od polovice ispitanih muškaraca smatra da žene i muškarci ne bi trebali imati jednake mogućnosti. Nadalje 66 % muških ispitanika iz Bangladeša navelo je kako bi obrazovanje muškaraca trebalo biti prioritet nad obrazovanjem žena. Slična mišljenja dijeli i trećina muškaraca iz Irana, Meksika, Ugande i drugih zemalja (12).

1.3.2. Posljedice ekonomskog nasilja na zdravlje žene

Zlostavljanje žene utječe na njenu sposobnost da se potpuno ostvari u svijetu. Žene koje su napadnute ili zlostavljane suočavaju se s brojnim bolestima, poput anksioznosti, depresije, posttraumatskog stresnog poremećaja i drugim fizičkim poremećajima. Istraživanja su pokazala da bi se, nakon što bi nasilje u obitelji prestalo, psihičko zdravlje žrtve poboljšalo. Mnoge žene koje su preživjele nasilje nose se sa sjećanjima na traumatski/e događaj/e, mislima o samoubojstvu i posljedicama fizičkih ozljeda. Neprekidne posljedice nasilja, fizičke i emocionalne, mogu biti prepreka ženinoj sposobnosti da se uključi u zajednicu, za stručno osposobljavanje te obrazovanje i rad. Znanstvenici su primijetili veću stopu smrtnosti

žena u cijelom svijetu, kao odraz smanjenih mogućnosti za žene. Iako je broj žena u Europi i Sjevernoj Americi veći nego muškaraca, u brojnim zemljama u razvoju to nije slučaj. Tu činjenicu možemo objasniti uvidom u iskustva žena iz tih zemalja, posebice iskustvima ženske djece (3). Ekonomsko nasilje može indirektno oštetiti ženino psihičko i fizičko zdravlje. Istraživanja su pokazala čvrstu vezu između siromaštva te lošeg psihičkog i fizičkog zdravlja. Žene koje imaju niske prihode i trpe kronične izvore stresa, kao što su nekvalitetno stanovanje, neadekvatna prehrana i nestabilni prihodi, pod povećanim su rizikom za depresiju, anksioznost, kronične zdravstvene probleme i loše psihičko zdravlje. To se odnosi i na žene koje su napustile takve veze te sada vode borbu s preživljavanjem s malo resursa koje imaju na raspolaganju (1). Bangladeš je zemlja s lošim socioekonomskim uvjetima, a u razdoblju od 2007. do 2010. godine, ima umjerene razine mortaliteta majki (194 na 100000) (13). Nedavno istraživanje nasilja nad ženama u Bangladešu pokazalo je kako je 87 % udanih žena iskusilo nasilje u intimnoj vezi nekada u životu, a čak 77 % njih u zadnjih 12 mjeseci. Procijenjena prevalencija nasilja nad ženama za vrijeme trudnoće u zemljama u razvoju varira između 4 i 29 %. Koji je odnos nasilja u intimnoj vezi prema smrti novorođenčadi i dojenčadi važna je tema koja zaslužuje više pažnje, posebice u Južnoj Aziji, gdje, osim što je smrtnost djece relativno visoka i značajna, veću smrtnost imaju djevojčice od dječaka, što je razlika rijetko viđena u svijetu. Studija u Bangladešu pokazuje značajnu povezanost nasilja u intimnoj vezi i prekida trudnoće. Žene u nasilnim vezama češće pribjegavaju prekidima trudnoće zbog ženine nevoljkosti dovođenja djeteta u uvjete nasilja. U takvim uvjetima, žene se ne osjećaju dovoljno spremne (emocionalno, društveno ili financijski) brinuti se o djetetu, što pridonosi njenoj odluci prekida trudnoće (14). Ekonomsko nasilje rezultira društvenom nejednakošću, potiče to da stariji muškarci seksualno eksploatiraju djevojke i mlađe žene te potiče i međunarodnu trgovinu ženama. Ekonomsko nasilje povećava rizik od mortaliteta povećavajući rizik obolijevanja od HIV-a i drugih spolno prenosivih bolesti, neželjene trudnoće, nesigurnih pobačaja i komplikacija trudnoće te povećava rizik maternalnog mortaliteta (15).

2. Hipoteza

Ekonomsko nasilje nad ženama učestala je pojava na području istočne Hrvatske. Žene nižeg stupnja obrazovanja iz ruralnih i manjih urbanih sredina češće su izložene ekonomskom nasilju od žena višeg stupnja obrazovanja iz većih urbanih sredina.

3. Ciljevi

Ciljevi ovog istraživanja bili su:

1. utvrditi učestalost ekonomskog nasilja nad ženama na području Osječko-baranjske županije;
2. odrediti sociodemografska obilježja žena koje su bile, odnosno žena koje nisu bile izložene ekonomskom nasilju;
3. procijeniti postoji li razlika u učestalosti izloženosti ekonomskom nasilju nad ženama višeg, odnosno nižeg stupnja obrazovanja;
4. procijeniti postoji li razlika u učestalosti izloženosti ekonomskom nasilju kod žena koje žive u većoj urbanoj, manjoj urbanoj ili ruralnoj sredini.

4. Ispitanici i metode

4.1. Ustroj studije

Predloženo istraživanje ustrojeno je po načelu presječnog (*cross-sectional*) istraživanja, tj. kao tipična metoda istraživanja presjeka ili prevalencije. Presječno istraživanje ubrajamo u opazajni tip epidemioloških istraživanja, a konačan rezultat presječnog istraživanja prevalencija je neke bolesti ili rizičnog čimbenika neke bolesti. Presječna istraživanja mogu se provesti u vrlo kratkom razdoblju, a za provedbu takvog istraživanja potrebno je malo resursa (novca, istraživača). Podatci se najčešće prikupljaju pomoću upitnika ili uz pomoć intervjua, a da bi (podatci) bili što točniji i pouzdaniji, treba poštovati osnovna pravila u vezi s primjenom upitnika u istraživanjima (16).

4.2. Ispitanici

Nakon detaljnog informiranja ispitanica o cilju istraživanja i potpisivanja suglasnosti za sudjelovanje, upitnik su dobrovoljno ispunjavale žene starije od 18 godina koje žive na području Osječko-baranjske županije. Osječko-baranjska županija broji 305 032 stanovnika, 158 141 žena i 146 891 muškaraca. Pri tome je 129 818 žena starijih od 18 godina (17). Podijeljeno je 1500 anketnih upitnika diljem Osječko-baranjske županije, točnije u gradove: Belišće (125), Đakovo (100), Našice (200), Osijek (425) i Valpovo (75) te u sela: Čepin (200), Đurđenovac (150), Feričanci (50) i Petrijevci (50). Vraćeno je 843 ispunjenih anketa, što je odaziv 56,2 %. Iz statističke obrade izostavljena je 31 anketa uslijed neadekvatne popunjenosti.

4.3. Metode

Podatci su prikupljeni uz pomoć posebno osmišljenog anketnog upitnika, što je najčešći pristup prikupljanju podataka u epidemiološkim istraživanjima jer omogućuje jednostavno, brzo i jeftino prikupljanje velikih količina informacija (18). Ispitanice su anonimni upitnik popunjavale dobrovoljno, a popunjavanje je trajalo 10 minuta. Anketni upitnik sastojao se od sociodemografskih pitanja te pitanja o ekonomskom nasilju i ekonomskom iskorištavanju. Od sveukupno 25 pitanja, 6 pitanja odnosi se na sociodemografske odrednice ispitanice, a uključuju podatke o mjestu stanovanja, bračnom i radnom statusu, stupnju obrazovanja, ekonomskom statusu te o broju članova kućanstva ispitanice. Slijedi 19 pitanja o ekonomskom nasilju i ekonomskom iskorištavanju, na koja ispitanice odgovaraju

zaokruživanjem jednog od ponuđenih odgovora (DA ili NE) na temelju doživljenog iskustva. Pitanja su se odnosila na metode ekonomske kontrole i sabotaze zaposlenja, odnosno iskustva sprječavanja ostvarivanja vlastitih prihoda i zaposlenja te na metode ekonomske eksploatacije, odnosno iskustva ispitanica o krađi te partnerovom nedozvoljenom korištenju njihovih primanja ili imovine.

4.4. Statističke metode

Za opis distribucije frekvencija istraživanih varijabli upotrijebljene su deskriptivne statističke metode. Sve varijable bile su testirane na normalnost distribucije Kolmogorov-Smirnovljevim testom te u ovisnosti o rezultatu za njihovu daljnju obradu bile su primijenjene parametrijske ili neparametrijske metode. Nominalni pokazatelji bili su prikazani raspodjelom učestalosti po skupinama i udjelom. Za utvrđivanje razlika među proporcijama između dva nezavisna uzorka korišteni su χ^2 -test i Fisherov egzaktni test. Značajnost razlika utvrđenih statističkim testiranjem bila je iskazana na razini $p < 0,05$. U obradi podataka bili su upotrijebljeni izvorno pisani programi za baze podataka te statistički paket *Statistica for Windows 2010* (inačica 10.0, StatSoft Inc., Tulsa, OK).

5. Rezultati

5.1. Sociodemografske osobine ispitanica

Statističkom obradom podataka obrađeni su podatci dobiveni od 812 žena s područja Osječko-baranjske županije. Analizom podataka utvrđeno je kako su od 812 žena koje su ispunile upitnik 332 (41%) iz manjih gradova, 282 (35%) su sa sela, a 198 (24%) žena živi u velikom gradu, Osijeku.

Gledajući prema bračnom statusu 88 (11%) žena navelo je kako se nikad nisu udavale, 580 (71%) ih je udano, 50 (6%) žena živi u izvanbračnoj zajednici, 54 (7%) žene su razvedene, a 40 (5%) žena su udovice. Žene koje su udane i koje žive u izvanbračnoj zajednici klasificirali smo kao žene koje žive u zajednici, a ostale kao žene samce te je prema toj klasifikaciji u završnom uzorku žena 181 (22%) žena samaca i 631 (78%) žena koje žive u zajednici.

Provedeno istraživanje pokazalo je kako je od 812 ispitanica 97 (12%) kao najviši stupanj obrazovanja navelo nezavršenu/završenu osnovnu školu, 510 (63%) završilo je srednju školu, a 205 (25%) završilo je višu školu ili fakultet. Žene koje nisu odnosno jesu završile osnovnu školu te one koje su završile srednju školu svrstali smo u grupu niže obrazovanih žena, a žene koje su završile višu školu ili fakultet u grupu višeg obrazovanja. Takvom klasifikacijom 607 (75%) žena spada u skupinu žena nižeg stupnja obrazovanja, a 205 (25%) u skupinu žena višeg stupnja obrazovanja.

U pitanju o radnom statusu 248 (31%) žena zaokružilo je da je nezaposleno, 467 (58%) odgovorilo je da je zaposleno, a 97 (11%) žena je u mirovini. Prema samoprocijenjenom ekonomskom statusu 181 (22%) žena svoj ekonomski status smatra nešto ili puno lošijim od prosjeka, 476 (59%) smatra da je njihov ekonomski status prosječan, 137 (17%) žena odgovorilo je kako je njihov ekonomski status nešto bolji od prosjeka, a samo 18 (2%) kako je njihov ekonomski status puno bolji od prosjeka.

Prema broju članova kućanstva u kojem žive 30 (4 %) žena živi u samačkom kućanstvu, 164 (20 %) živi u dvočlanom kućanstvu, a većina žena, njih 617 (76 %), živi u višečlanom kućanstvu, odnosno u kućanstvu koje broji 3 ili više članova.

5.2. Učestalost ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije

Ekonomsko nasilje doživjele su žene koje su rješavajući anketni upitnik na barem jedno pitanje o ekonomskom nasilju i iskorištavanju zaokružile potvrđan odgovor. Učestalost ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije iznosi 44,1 % (358). Potom su žene koje su iskusile ekonomsko nasilje svrstane u dvije skupine. Žene koje su doživjele lakši oblik ekonomskog nasilja, odnosno one koje su potvrđno odgovorile na najviše tri pitanja o ekonomskom nasilju i iskorištavanju svrstane su u 1. skupinu. Žene koje su na 4 i više pitanja o ekonomskom nasilju i iskorištavanju zaokružile afirmativan odgovor svrstane su u 2. skupinu, odnosno teži oblik ekonomskog nasilja. Lakši oblik nasilja doživjele su 242 (29,8 %) žene, a teži oblik nasilja u svom iskustvu navodi 116 žena, odnosno 14,3 %.

5.3. Međuodnos između sociodemografskih odrednica ispitanica te njihovih iskustava ekonomskog nasilja

Promatrajući odgovore na pojedina pitanja o iskustvu sabotaze zaposlenja, ekonomske kontrole i ekonomske eksploatacije utvrđeno je kako žene sa sela češće potvrđno odgovaraju na većinu pitanja, od žena iz manjih gradova i velikog grada. Pitanja koja najviše pokazuju razlike između iskustava žena iz ruralnih sredina te žena iz manjih i većih urbanih sredina jesu: „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“ i „Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?“ (Tablica 1, Tablica 2 i Tablica 3).

Tablica 1. Učestalost sabotaze zaposlenja s obzirom na mjesto stanovanja

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na mjesto stanovanja				
	Manji grad	Selo	Veliki grad	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	33 9,90	39 13,90	15 7,60	87 10,70	0,073†
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	14 4,20	21 7,50	5 2,50	40 4,90	0,033†
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	15 4,50	17 6,00	5 2,50	37 4,60	0,194†
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	12 3,60	13 4,60	6 3,00	31 3,80	0,654†
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	2 0,60	2 0,70	1 0,50	5 0,60	1*

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

Tablica 2. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na mjesto stanovanja

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na mjesto stanovanja				
	Manji grad	Selo	Veliki grad	Ukupno	p*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	25 7,50	21 7,50	7 3,50	53 6,50	0,153
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	31 9,30	24 8,50	17 8,60	72 8,90	0,950
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	73 22,00	67 23,80	32 16,20	172 21,20	0,119
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	52 15,70	58 20,60	22 11,10	132 16,30	0,019
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	23 6,90	25 8,90	11 5,60	59 7,30	0,375
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	39 11,70	31 11,00	22 11,10	92 11,30	0,959
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	89 26,80	67 23,80	39 19,70	195 24,00	0,190

* χ^2 -test

Tablica 3. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na mjesto stanovanja

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na mjesto stanovanja				
	Manji grad	Selo	Veliki grad	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	4 1,20	3 1,10	1 0,50	8 1,00	0,819*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	28 8,40	30 10,70	16 8,10	74 9,10	0,522†
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	11 3,30	8 2,80	3 1,50	22 2,70	0,494†
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	1 0,30	10 3,60	3 1,50	14 1,70	0,005†
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	7 2,10	8 2,80	5 2,50	20 2,50	0,843†
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	28 8,40	26 9,30	11 5,60	65 8,00	0,330†
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?	37 11,10	25 8,90	6 3,00	68 8,40	0,005†

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

Uspoređivao se i bračni status ispitanica koje su doživjele ekonomsko nasilje i to na dva načina. Ispitanice su prvotno bile podijeljene u 2 skupine na temelju njihovog bračnog statusa (žene samci i žene u zajednici). Na sva pitanja DA su češće zaokruživale žene samci (Tablica 4, Tablica 5, Tablica 6). Osim toga, žene su podijeljene u 5 skupina (nikad se nisam udavala, udana, izvanbračna zajednica, razvedena i udovica). Ako pogledamo učestalost sabotaze

zaposlenja, ekonomske kontrole i ekonomske eksploatacije kod žena podijeljenih u 5 skupina, ona je najveća u skupini razvedenih žena (Tablica 7, Tablica 8 i Tablica 9).

Tablica 4. Učestalost sabotaze zaposlenja s obzirom na 2 skupine bračnog statusa

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na kategorizirani bračni status			
	Žene samci	Žene u zajednici	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	32 17,70	55 8,70	87 10,70	0,001 †
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	17 9,40	23 3,60	40 4,90	0,003 †
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	14 7,70	23 3,60	37 4,60	0,021 †
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	10 5,50	21 3,30	31 3,80	0,129†
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	4 2,20	1 0,20	5 0,60	0,010 *

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

Tablica 5. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na 2 skupine bračnog statusa

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na kategorizirani bračni status			
	Žene samci	Žene u zajednici	Ukupno	p*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	24 13,30	29 4,60	53 6,50	< 0,001
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	27 14,90	45 7,10	72 8,90	0,002
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	50 27,60	122 19,30	172 21,20	0,120
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	38 21,00	94 14,90	132 16,30	0,035
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	24 13,30	35 5,50	59 7,30	0,001
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	32 17,70	60 9,50	92 11,30	0,002
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	61 33,70	134 21,20	195 24,00	0,001

* χ^2 -test

Tablica 6. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na 2 skupine bračnog statusa

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na kategorizirani bračni status			
	Žene samci	Žene u zajednici	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	4 2,20	4 0,60	8 1,00	0,079*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	18 9,90	56 8,90	74 9,10	0,377†
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	11 6,10	11 1,70	22 2,70	0,003†
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	5 2,80	9 1,40	14 1,70	0,182*
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	6 3,30	14 2,20	20 2,50	0,275*
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	17 9,40	48 7,60	65 8,00	0,261†
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?	18 9,90	50 7,90	68 8,40	0,234†

*Fisherov egzakti test

† χ^2 -test

Tablica 7. Učestalost sabotaže zaposlenja s obzirom na 5 skupina bračnog statusa

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na bračni status						
	Izvanbračna zajednica	Nikad se nisam udavala	Razvedena	Udana	Udovica	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	4 8,00	8 9,10	15 27,80	51 8,80	9 22,50	87 10,70	< 0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	0 0,00	0 0,00	10 18,50	23 4,00	7 17,50	40 4,90	< 0,010*
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	3 6,00	0 0,00	10 18,50	20 3,40	4 10,00	37 4,60	< 0,010*
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	2 4,00	1 1,10	8 14,80	19 3,30	1 2,50	31 3,80	0,005†
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	0 0,00	0 0,00	4 7,40	1 0,20	0 0,00	5 0,60	0,001*

*Fisherov egzakti test

† χ^2 -test

Tablica 8. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na 5 skupina bračnog statusa

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na bračni status						
	Izvanbračna zajednica	Nikad se nisam udavala	Razvedena	Udana	Udovica	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	4 8,00	0 0,00	23 42,60	24 4,10	2 5,00	53 6,50	< 0,010*
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	6 12,00	1 1,10	24 44,40	38 6,60	3 7,50	72 8,90	< 0,010*
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	12 24,00	12 13,60	31 57,40	110 19,00	7 17,50	172 21,20	< 0,001†
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	10 20,00	6 6,80	25 46,30	84 14,50	7 17,50	132 16,30	< 0,001†
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	4 8,00	3 3,40	18 33,30	30 5,20	4 10,00	59 7,30	< 0,010*
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	6 12,00	3 3,40	21 38,90	54 9,30	8 20,00	92 11,30	< 0,001†
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	12 24,00	14 15,90	34 63,00	122 21,00	13 32,50	195 24,00	< 0,001†

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

Tablica 9. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na 5 skupina bračnog statusa

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na bračni status						
	Izvanbračna zajednica	Nikad se nisam udavala	Razvedena	Udana	Udovica	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	0 0,00	0 0,00	4 7,40	4 0,70	0 0,00	8 1,00	0,011*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	5 10,00	0 0,00	15 27,80	51 8,80	3 7,50	74 9,10	< 0,010*
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	1 2,00	1 1,10	10 18,50	10 1,70	0 0,00	22 2,70	< 0,010*
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	1 2,00	0 0,00	4 7,40	8 1,40	1 2,50	14 1,70	0,026†
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	2 4,00	1 1,10	5 9,30	12 2,10	0 0,00	20 2,50	0,033*
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	4 8,00	1 1,10	14 25,90	44 7,60	2 5,00	65 8,00	< 0,010*
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, kladenje ili alkohol?	5 10,00	2 2,30	11 20,40	45 7,80	5 12,50	68 8,40	0,004*

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

Sljedeća odrednica prema kojoj smo utvrđivali učestalost ekonomskog nasilja je obrazovanje. Podijelili smo žene prema najvišem postignutom stupnju obrazovanja na one sa

nezavršenom/završenom osnovnom školom, one sa završenom srednjom školom i one sa završenom višom školom ili fakultetom. Na većinu pitanja najčešće su potvrdno odgovarale žene koje su kao najviši stupanj obrazovanja navele nezavršenu/završenu osnovnu školu (Tablica 10, Tablica 11, Tablica 12).

Tablica 10. Učestalost sabotaze zaposlenja s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja				
	Nezavršena/ završena osnovna škola	Završena srednja škola	Završena viša škola ili fakultet	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	22 22,70	55 10,80	10 4,90	87 10,70	< 0,001 †
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	12 12,40	27 5,30	1 0,50	40 4,90	< 0,001 †
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	9 9,30	26 5,10	2 1,00	37 4,60	0,004 †
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	7 7,20	22 4,30	2 1,00	31 3,80	0,020 †
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	0 0,00	5 1,00	0 0,00	5 0,60	0,495*

*Fisherov egzaktini test

† χ^2 -test

Tablica 11. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja				
	Nezavršena/završena osnovna škola	Završena srednja škola	Završena viša škola ili fakultet	Ukupno	p*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	8 8,20	39 7,60	6 2,90	53 6,50	0,056
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	8 8,20	39 7,60	6 2,90	53 6,50	0,117
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	23 23,70	118 23,10	31 15,10	172 21,20	0,051
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	23 23,70	91 17,80	18 8,80	132 16,30	0,001
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	13 13,40	40 7,80	6 2,90	59 7,30	0,004
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	15 15,50	65 12,70	12 5,90	92 11,30	0,012
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	27 27,80	127 24,90	41 20,00	195 24,00	0,248

* χ^2 -test

Tablica 12. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja				
	Nezavršena/ završena osnovna škola	Završena srednja škola	Završena viša škola ili fakultet	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	3 3,10	5 1,00	0 0,00	8 1,00	0,039*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	8 8,20	51 10,00	15 7,30	74 9,10	0,513†
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	4 4,10	17 3,30	1 0,50	22 2,70	0,064†
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	3 3,10	10 2,00	1 0,50	14 1,70	0,218†
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	3 3,10	15 2,90	2 1,00	20 2,50	0,325†
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	11 11,30	44 8,60	10 4,90	65 8,00	0,107†
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?	12 12,40	49 9,60	7 3,40	68 8,40	0,008†

*Fisherov egzakti test

† χ^2 -test

Potom smo one žene sa nezavršenom/završenom osnovnom školom i one sa završenom srednjom školom smjestili u kategoriju nižeg obrazovanja, a žene koje su završile višu školu ili fakultet smjestili smo u kategoriju višeg obrazovanja. Žene iz kategorije nižeg obrazovanja češće su zabilježile sve oblike ekonomskog nasilja od žena iz kategorije višeg obrazovanja (Tablica 13, Tablica 14, Tablica 15).

Tablica 13. Učestalost sabotaze zaposlenja s obzirom na niže i više obrazovanje

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na stupanj obrazovanja			
	Niže obrazovanje	Više obrazovanje	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	77 12,70	10 4,90	87 10,70	0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	39 6,40	1 0,50	40 4,90	< 0,001†
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	35 5,80	2 1,00	37 4,60	0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	29 4,80	2 1,00	31 3,80	0,007†
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	5 0,80	0 0,00	5 0,60	0,231*

*Fisherov egzakti test

† χ^2 -test

Tablica 14. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na niže i više obrazovanje

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na stupanj obrazovanja			
	Niže obrazovanje	Više obrazovanje	Ukupno	p*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	47 7,80	6 2,90	53 6,50	0,008
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	60 9,90	12 5,80	72 8,90	0,047
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	140 23,10	32 15,50	172 21,20	0,013
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	113 18,60	19 9,20	132 16,30	0,001
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	53 8,70	6 2,90	59 7,30	0,002
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	80 13,20	12 5,80	92 11,30	0,002
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	153 25,20	42 20,40	195 24,00	0,093

* χ^2 -test

Tablica 15. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na niže i više obrazovanje

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na stupanj obrazovanja			
	Niže obrazovanje	Više obrazovanje	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	8 1,30	0 0,00	8 1,00	0,095*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	59 9,70	15 7,30	74 9,10	0,180†
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	21 3,50	1 0,50	22 2,70	0,013†
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	13 2,10	1 0,50	14 1,70	0,094*
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	18 3,00	2 1,00	20 2,50	0,083†
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	54 8,90	11 5,30	65 8,00	0,065†
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?	60 9,90	8 3,90	68 8,40	0,003†

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

S obzirom na radni status žene smo podijelili u 3 skupine (nezaposlena, u mirovini i zaposlena). Na većinu pitanja u vezi sa sabotražom zaposlenja, ekonomskom kontrolom i ekonomskom eksploatacijom „DA“ su najčešće odgovarale nezaposlene žene i žene u mirovini, posebice na pitanja: „Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati

vlastiti prihod?“, „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“ i „Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?“ (Tablica 16, Tablica 17, Tablica 18).

Tablica 16. Učestalost sabotaze zaposlenja s obzirom na radni status

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na radni status				
	Nezaposlena	U mirovini	Zaposlena	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	42 16,90	16 16,50	29 6,20	87 10,70	< 0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	22 8,90	8 8,20	10 2,10	40 4,90	< 0,001†
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	22 8,90	5 5,20	10 2,10	37 4,60	< 0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	15 6,00	2 2,10	14 3,00	31 3,80	0,078†
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	1 0,40	2 2,10	2 0,40	5 0,60	0,183*

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

Tablica 17. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na radni status

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na radni status				
	Nezaposlena	U mirovini	Zaposlena	Ukupno	p*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	19 7,70	9 9,30	25 5,40	53 6,50	0,236
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	23 9,30	10 10,30	39 8,40	72 8,90	0,793
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	57 23,00	19 19,60	96 20,60	172 21,20	0,696
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	51 20,60	13 13,40	68 14,60	132 16,30	0,082
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	22 8,90	7 7,20	30 6,40	59 7,30	0,498
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	35 14,10	12 12,40	45 9,60	92 11,30	0,183
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	63 25,40	25 25,80	107 22,90	195 24,00	0,691

* χ^2 -test

Tablica 18. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na radni status

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na radni status				
	Nezaposlena	U mirovini	Zaposlena	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	4 1,60	2 2,10	2 0,40	8 1,00	0,118*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	17 6,90	12 12,40	45 9,60	74 9,10	0,229†
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	13 5,20	2 2,10	7 1,50	22 2,70	0,014†
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	4 1,60	4 4,10	6 1,30	14 1,70	0,145*
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	6 2,40	0 0,00	14 3,00	20 2,50	0,221†
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	17 6,90	9 9,30	39 8,40	65 8,00	0,706†
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, kladenje ili alkohol?	19 7,70	11 11,30	38 8,10	68 8,40	0,533†

*Fisherov egzakti test

† χ^2 -test

Sljedeća odrednica prema kojoj smo analizirali iskustvo ekonomskog nasilja procjena je ekonomskog statusa. Žene koje su doživjele ekonomsko nasilje najčešće su svoj ekonomski status procijenile kao puno lošiji od prosjeka (Tablica 19, Tablica 20, Tablica 21).

Tablica 19. Učestalost sabotaze zaposlenja s obzirom na ekonomski status

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na ekonomski status						
	Nešto bolji od prosjeka	Nešto lošiji od prosjeka	Prosječan	Puno bolji od prosjeka	Puno lošiji od prosjeka	Ukupno	p
Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?	7 5,10	29 22,00	38 8,00	1 5,60	12 24,50	87 10,70	< 0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?	3 2,20	16 12,10	13 2,70	0 0,00	8 16,30	40 4,90	< 0,001†
Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?	1 0,70	9 6,80	17 3,60	1 5,60	9 18,40	37 4,60	< 0,001†
Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?	1 0,70	10 7,60	14 2,90	0 0,00	6 12,20	31 3,80	0,003†
Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?	0 0,00	1 0,80	3 0,60	0 0,00	1 2,00	5 0,60	0,379*

*Fisherov egzakti test

† χ^2 -test

Tablica 20. Učestalost ekonomske kontrole s obzirom na ekonomski status

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na ekonomski status						
	Nešto bolji od prosjeka	Nešto lošiji od prosjeka	Prosječan	Puno bolji od prosjeka	Puno lošiji od prosjeka	Ukupno	p*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	5 3,6	13 9,8	23 4,8	1 5,6	11 22,4	53 6,5	< 0,001
Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	8 5,8	17 12,9	29 6,1	3 16,7	15 30,6	72 8,9	< 0,001
Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?	17 12,4	46 34,8	88 18,5	3 16,7	18 36,7	172 21,2	< 0,001
Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?	13 9,5	39 29,5	63 13,2	2 11,1	15 30,6	132 16,3	< 0,001
Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?	4 2,9	14 10,6	27 5,7	1 5,6	13 26,5	59 7,3	< 0,001
Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?	6 4,4	21 15,9	45 9,5	3 16,7	17 34,7	92 11,3	< 0,001
Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?	24 17,5	44 33,3	98 20,6	5 27,8	24 49	195 24	< 0,001

* χ^2 -test

Tablica 21. Učestalost ekonomske eksploatacije s obzirom na ekonomski status

Vrsta ekonomskog nasilja	Broj (%) ispitanika s obzirom na ekonomski status						
	Nešto bolji od prosjeka	Nešto lošiji od prosjeka	Prosječan	Puno bolji od prosjeka	Puno lošiji od prosjeka	Ukupno	p
Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?	0 0	2 1,5	5 1,1	0 0	1 2	8 1	0,459*
Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?	9 6,6	11 8,3	40 8,4	2 11,1	12 24,5	74 9,1	0,005†
Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?	0 0	6 4,5	11 2,3	0 0	5 10,2	22 2,7	0,004*
Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?	2 1,5	3 2,3	5 1,1	0 0	4 8,2	14 1,7	0,029*
Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?	1 0,7	4 3	7 1,5	1 5,6	7 14,3	20 2,5	< 0,010*
Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?	5 3,6	17 12,9	32 6,7	2 11,1	9 18,4	65 8	0,005†
Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, kladenje ili alkohol?	7 5,1	19 14,4	31 6,5	1 5,6	10 20,4	68 8,4	0,001†

*Fisherov egzaktni test

† χ^2 -test

6. Rasprava

U istraživanju obrađeni su podaci dobiveni od 812 žena starijih od 18 godina s područja Osječko-Baranjske županije. Obradeni podaci odnosili su se na sociodemografska obilježja žena te na postojanje, odnosno nepostojanje, iskustava o ekonomskoj kontroli, sabotazi zaposlenja te ekonomskom iskorištavanju.

Učestalost ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije u ovom je istraživanju iznosila 44,1 %. U Libanonu prevalencija je obiteljskog nasilja 35 %. Najčešće je psihološko nasilje (31 %), slijedi ga fizičko nasilje (23 %), zatim emocionalno (14 %) i na kraju je ekonomsko nasilje (12 %) (2). Nacionalna studija s Filipina istražila je prevalenciju ekonomskog nasilja. Prevalencija ekonomskog nasilja kretala se od 1,5 % do 6,9 %, ovisno o vrsti pretrpljenog ekonomskog nasilja (8). U usporedbi s prethodnim istraživanjima učestalost ekonomskog nasilja nad ženama u Osječko-baranjskoj županiji viša je s obzirom na to da je 44,1 % ispitanih žena odgovorilo afirmativno na barem jedno postavljeno pitanje o ekonomskoj kontroli, ekonomskom iskorištavanju te sabotazi posla. S druge strane, učestalost ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije slična je kao u sljedećim istraživanjima. Studija u Palestini iz 1994. godine pokazala je kako je 45 % od 2 410 ispitanih žena doživjelo neki oblik ekonomskog nasilja u proteklih 12 mjeseci. Podatci iz Egipta od 2005. – 2008. godine ukazuju kako je 43 % udanih žena, starih 15 – 49 godina, iskusilo barem jedan oblik ekonomskog nasilja (2).

Ekonomsko nasilje podijelili smo na lakši i teži oblik, pri čemu je teži oblik uključio žene koje su potvrdno odgovorile na 4 ili više pitanja o ekonomskom nasilju. Učestalost je težeg oblika ekonomskog nasilja 14,3 %. Ukupno gledajući, prema našim anketama 454 (55,9 %) žene nisu doživjele ekonomsko nasilje, 244 (29,8 %) žene doživjele su lakši oblik, a 116 (14,3 %) teži oblik ekonomskog nasilja.

Analizom podataka utvrđeno je kako su 454 (56 %) žene na svih 19 pitanja odgovorile kako nisu doživjele iskustva ekonomske kontrole, ekonomskog iskorištavanja i sabotaze zaposlenja. Zanimljivo je i kako nijedna ispitanica nije odgovorila afirmativno na svih 19 pitanja. Najveći broj odgovora „DA“ na postavljena pitanja o ekonomskom nasilju jest 17 i tako su odgovorile 2 ispitanice (0,2%).

Pitanja su na koja se najčešće potvrdno odgovaralo: „Je li Vaš partner ikada donosio važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“ (195 ispitanica – 24 %), „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite Vašu plaću ili drugi oblik prihoda?“ (172 ispitanice – 21 %) i „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“ (132 ispitanice – 16 %) što nam

ukazuje kako je ekonomska kontrola najčešći oblik ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije. Dobivene podatke možemo usporediti s drugim istraživanjima koja pokazuju kako nasilni muškarci sakrivaju zajednički zarađen novac, zabranjuju svojim partnericama pristup zajedničkim bankovnim računima, lažu o podijeljenim imovinama i uskraćuju informacije o važnim financijskim odlukama (1).

Na pitanje na koje su potvrdno odgovorile ispitanice, a koje glasi: „Je li Vaš partner ikada donosio važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“, podjednako su potvrdno odgovarale ispitanice svih kategorija sociodemografskih obilježja, ali ipak malo češće žene koje žive u manjim urbanim područjima, koje su razvedene, dakle žene samci, koje su postigle niži stupanj obrazovanja, točnije nisu ili jesu završile osnovnu školu, u mirovini su ili nezaposlene i svoj ekonomski status procijenile su kao puno lošiji od prosjeka.

Zlostavljane žene često ističu kako im njihovi partneri strogo ograničavaju pristup novcu potrebnom za sredstva za domaćinstvo. Nekim ženama zabranjen je pristup novcu čak i za potrebe kao što su hrana, a neke navode kako im se dodjeljuje određena svota novca samo za osnovne potrebe. Žene se izjašnjavaju kako umjesto da koriste novac po potrebi, one dobivaju džeparac i moraju tražiti novac od partnera kada im je nužan. Nadalje, istraživanja pokazuju kako nasilni muškarci sakrivaju zajednički zarađen novac, zabranjuju svojim partnericama pristup zajedničkim bankovnim računima, lažu o podijeljenim imovinama i uskraćuju informacije o važnim financijskim odlukama (1). Rezultati prethodnih istraživanja sukladni su dobivenim rezultatima provedenog istraživanja. Čak je 59 žena odgovorilo „DA“ na pitanje: „Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?“. Te žene uglavnom žive u manjoj urbanoj ili u ruralnoj sredini, češće žive u nekoj zajednici, uglavnom u braku, najviši im je stupanj obrazovanja završena srednja škola, češće su zaposlene i najčešće svoj ekonomski status procjenjuju kao puno lošiji od prosjeka.

Istraživanje, provedeno nad ženama koje su tražile pomoć uslijed nasilja u obitelji, pokazalo je kako je 94,2 % od 120 žena koje su sudjelovale u istraživanju iskusilo neki oblik ekonomskog nasilja. Njih 79 % doživjelo je neki oblik ekonomske kontrole, 79 % ekonomsko iskorištavanje, a 78 % sabotiranje zaposlenja. Taktike najčešće korištene u svrhu ekonomske kontrole uključivale su zahtijevanje obavještanja kako se novac troši (88 %) i donošenje velikih financijskih odluka bez partneričina znanja (83 %) (4). Analizom podataka utvrđeno je kako je ekonomska kontrola najčešći oblik ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije.

S druge strane, 37 žena (5 %) afirmativno je odgovorilo na pitanje: „Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?“, 31 žena (4 %) jednako je

odgovorilo na pitanje: „Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?“. Zatim, 5 žena (> 1 %) potvrdno je odgovorilo na pitanje: „Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?“, što je ujedno i pitanje na koje je najrjeđe odgovarano potvrdno, uz pitanja: „Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?“ (8 ispitanica – 1 %) i „Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne (dragocjenosti, umjetnine, nakit...) ili nepokretne imovine (kuća, vikendica)?“ (14 ispitanica – 1,7 %). Nekoliko studija zabilježilo je kako je 16 – 59 % žena navelo kako ih njihovi partneri obeshrabruju ili im brane da rade. S druge strane, od onih koje rade, njih 35 – 56 % navelo je kako ih partneri uznemiruju na radnom mjestu, 55 – 85 % navodi kako su kasnile na posao, otišle ranije ili izostale s posla kao rezultat nasilja, 44 – 60 % žena doživjelo je prigovor zbog ponašanja u vezi s nasiljem, a 24 – 52 % žena je kao posljedicu nasilja, izgubilo posao (4). Sabotaža zaposlenja, kao oblik ekonomskog nasilja prisutan je i u Osječko-baranjskoj županiji i treći je po učestalosti oblika ekonomskog zlostavljanja. Podatci o učestalosti i taktikama sabotaže zaposlenja provedenog istraživanja pokazuju sličnosti s prethodno navedenim istraživanjem. Sabotiranje zaposlenja zlostavljači najčešće su postizali sprječavanjem partnerice u odlasku na posao (68 %) i zahtijevanjem da partnerica napusti posao (59 %) (4). Analizom podataka utvrđeno je kako su 74 žene (9,1 %) zaokružile odgovor „DA“ na pitanje: „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?“, 68 (8,4 %) jednako je odgovorilo na pitanje: „Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?“, a 65 (8 %) žena odgovorilo je potvrdno na pitanje: „Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?“, što nam govori kako je ekonomska eksploatacija čest oblik ekonomskog nasilja nad ženama u Osječko-baranjskoj županiji. Istraživanja su pokazala kako su najčešće taktike korištene u svrhu ekonomskog iskorištavanja zakašnjelo plaćanje računa (71 %) i trošenje novca namijenjenog za plaćanje računa ili stanarine (69 %) (4). U provedenom istraživanju u Osječko-baranjskoj županiji prethodno navedene taktike ekonomske eksploatacije nisu toliko česta pojava.

Brojna istraživanja pokazala su vezu između ekonomskog nasilja i ostalih oblika nasilja u obitelji, a dobiveni podatci ovog istraživanja pokazuju nam kako su neke žene osim ekonomskog nasilja doživjele i fizičko nasilje. Pri tom je 5 žena zaokružilo odgovor „DA“ na pitanje: „Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?“. Te žene najčešće su odgovarale kako žive na selu ili u manjem gradu, one su žene samci, uglavnom razvedene, sve su kao najviši stupanj obrazovanja navele završenu srednju školu, dakle niži stupanj obrazovanja, zaposlene su ili u mirovini, a ekonomski su status najčešće procijenile kao prosječan. Osam žena isto je odgovorilo na pitanje: „Je li Vas partner ikada fizički

ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?“. Te žene, također, najčešće žive u manjem gradu ili selu, kao najviši stupanj obrazovanja navele su nezavršenu/završenu osnovnu školu ili završenu srednju školu, dakle, niži stupanj obrazovanja i prosječan ekonomski status ili nešto lošiji od prosjeka, 4 su žene navele da su razvedene, a 4 udane, najčešće su nezaposlene i u mirovini.

Provedeno istraživanje ukazalo je kako je učestalost svih oblika ekonomskog nasilja nad ženama u Osječko-baranjskoj županiji velika. No, također je nedovoljno istražena i shvaćena olakotno.

Recentne studije ističu kako je zlostavljač onaj koji pokušava uspostaviti moć i kontrolu nad svojim partnerom metodičkim i podmuklim ponašanjem koristeći se raznovrsnim taktikama kako bi održao takvu kontrolu. Te taktike uključuju korištenje prijetnji fizičkim i seksualnim nasiljem ili druga fizički ili seksualno nasilna djela. Dodatno, zlostavljač često koristi emocionalno ili psihološko nasilje kako bi omalovažio, ponizio i izolirao svoju partnericu, prisiljavajući je tako da postane ovisna o njemu i samo njemu. Nasilje u intimnoj vezi često uključuje ekonomsko nasilje kao jednu od taktika kontrole partnerice uobičajeno korištenu od strane zlostavljača. Žene koje su ovisne ili su prisiljene biti ovisne, posebice ekonomski, pod povećanim su rizikom maltretiranja i iskorištavanja te je manje vjerojatno kako će napustiti nasilan odnos (19). Iz rezultata provedenog istraživanja utvrdili smo kako je učestalost fizičkog nasilja nad ženama koje su iskusile ekonomsko nasilje mala, međutim, zahtijeva prepoznavanje, prijavljivanje vlastima i liječenje žene od strane liječnika.

Analizom podataka utvrđeno je kako od 812 žena koje su ispunile upitnik 332 (41 %) žene iz manjih gradova, 282 (35 %) žene iz sela, a 198 (24 %) žena živi u velikom gradu, Osijeku. U većini pitanja žene iz ruralnih mjesta najčešće su zaokruživale odgovor „DA“. Pitanja koja prednjače u potvrdnim odgovorima žena iz seoskih područja jesu: „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“, „Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?“ i „Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?“.

S druge strane, značajno manje potvrdnih odgovora na pitanja o ekonomskoj kontroli, iskorištavanju i sabotazi zaposlenja zaokružile su žene koje žive u Osijeku, što nam govori kako su ruralna područja podložnija ekonomskom nasilju nad ženama. Ovakvi rezultati mogu se povezati sa slabijim ekonomskim razvitkom seoskih područja u Osječko-baranjskoj županiji, ali i utjecajem kulture i religije na ulogu žena u društvu. Ponašanja, vjerovanja i običaji koji ovjekovječuju ekonomsko nasilje često su dublje utvrđeni te bliže povezani s kulturnim i religioznim društvenim normama.

Istraživanje u Latinskoj Americi pokazalo je kako više od polovice ispitanih muškaraca smatra kako žene i muškarci ne bi trebali imati jednake mogućnosti. Nadalje, 66 % muških ispitanika iz Bangladeša navelo je kako bi obrazovanje muškaraca trebalo biti prioritet nad obrazovanjem žena. Slična mišljenja dijeli i trećina muškaraca iz Irana, Meksika, Ugande i drugih zemalja (12). Provedeno istraživanje prikazalo je slične rezultate kao i prethodno istraživanje. Život u ruralnim i manjim urbanim sredinama u Osječko-baranjskoj županiji sa sobom nosi brojne poteškoće, između ostalog i veću učestalost ekonomskog nasilja. Unapređenje života u malim gradovima i selima unapređenjem životnih navika, ali i tehnologije, povećanjem obrazovanosti, odbacivanjem starih navika, normi i ponašanja, posebice odbacivanjem patrijarhizma, zasigurno bi promijenilo stavove ljudi o vrijednostima i ulozi žena u svijetu, a time bi se smanjilo zlostavljanje i iskorištavanje žena te napokon postigla jednakost spolova.

Jedna od sociodemografskih odrednica prema kojoj smo podijeli ispitanice bila je i bračni status. Prema bračnom statusu 88 (11 %) žena navelo je kako se nikad nisu udavale, 580 (71 %) ih je udano, 50 (6 %) žena živi u izvanbračnoj zajednici, 54 (7 %) su žene razvedene, a 40 (5 %) žena su udovice. Žene koje su udane i koje žive u izvanbračnoj zajednici klasificirali smo kao žene koje žive u zajednici, a ostale kao žene samce te prema tim klasifikacijama 181 (22 %) žena je samac, a 631 (78 %) žena živi u zajednici. Zanimljivo je i pomalo iznenađujuće kako su žene samci na sva pitanja u vezi s ekonomskim nasiljem češće odgovarale afirmativno od žena koje žive u zajednici. To se posebice odnosi na sljedeća pitanja: „Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?“, „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“, „Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?“, „Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“ te „Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?“. Brojni su mogući razlozi tih podataka. Možda su žene koje su doživjele ekonomsko nasilje u vezama odlučile prekinuti takve odnose, a postoji mogućnost da žene koje trenutno žive u zajednici osjećaju strah i/ili sram te svoja iskustva ekonomskog nasilja nisu spremna iznijeti. Ipak, ne smijemo zanemariti činjenicu kako je moguće da su te žene napustile partnera iz nekih drugih razloga ili su partneri bili ti koji su zatražili prekid braka.

Dodatne analize podataka pokazuju kako razvedene žene najčešće zaokružuju afirmativne odgovore na sva pitanja postavljena o ekonomskoj kontroli, sabotazi zaposlenja i ekonomskoj eksploataciji, što može ukazivati kako su žene koje su iskusile ekonomsko nasilje napustile nasilnog partnera. Razvedene žene značajno su češće doživjele ekonomsko nasilje u obliku

ekonomske kontrole i ekonomske eksploatacije. To potvrđuju podatci koji pokazuju kako su razvedene žene najčešće odgovarale „DA“ na sljedeća pitanja: „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“, „Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?“, „Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?“, „Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“, „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?“, „Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?“, „Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?“.

Žene koje se nikad nisu udavale najrjeđe su zabilježile iskustvo ekonomskog nasilja od svih žena, no neke navode kako su im partneri rekli kako ne trebaju imati vlastite prihode ili kako su im partneri zahtijevali znati kako troše vlastite prihode ili kako su njihovi partneri donosili važne financijske odluke bez njihovog znanja. I ti podatci imaju mnogo potencijalnih objašnjenja. Iz podataka vidimo i kako su mnoge udane žene i udovice doživjele sve oblike ekonomskog nasilja.

Obrazovanje igra veliku ulogu u prevalenciji nasilja u svijetu. Jedno istraživanje utvrdilo je vezu između ekonomske kontrole i nižeg stupnja obrazovanja. Žene sa završenom srednjom školom kao najvišim stupnjem obrazovanja zabilježile su najviše stupnjeve ekonomske kontrole, a one za završenim fakultetom najmanje stupnjeve ekonomske kontrole. Možda je to posljedica drugačije vrste nasilja nad ženama bez srednjoškolskog obrazovanja, s obzirom na to da one vjerojatno nemaju bankovni račun, neku drugu vrstu imetka ili vlasništva koje bi moglo biti oduzeto, ukradeno ili iskorišteno protiv njih na neki drugi način. S druge strane, smatra se da je viši stupanj obrazovanja zaštitni faktor nasilja u obitelji, s obzirom na to da su žene koje su završile fakultet zabilježile najmanji stupanj ekonomske kontrole (4).

Provedeno istraživanje pokazalo je kako od 812 ispitanica njih 97 (12 %) kao najviši stupanj obrazovanja navodi nezavršenu/završenu osnovnu školu, 510 (63 %) završilo je srednju školu, a 205 (25 %) završilo je višu školu ili fakultet. Žene koje nisu, odnosno, jesu završile osnovnu školu te one koje su završile srednju školu svrstali smo u grupu niže obrazovanih žena, a žene koje su završile višu školu ili fakultet u grupu višeg obrazovanja. Takvom klasifikacijom 607 (75 %) žena spada u skupinu nižeg obrazovanja, a 205 (25 %) u skupinu višeg obrazovanja.

Žene koje su kao najviši stupanj obrazovanja navele završenu srednju školu, iako su navele postojanje svih oblika ekonomskog nasilja i iako je ono poprilično često, za razliku od

prethodnog istraživanja, obradom podataka ne navode najviši stupanj ekonomskog nasilja. Te žene navode ekonomsku kontrolu kao oblik ekonomskog nasilja koji su najčešće iskusile, a pitanja na koja su najčešće afirmativno odgovarale su: „Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“, „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“ i „Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?“. Žene čiji je najviši stupanj obrazovanja nezavršena/završena osnovna škola najčešće su odgovarale potvrdno na sva pitanja o ekonomskom nasilju osim na pitanja: „Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?“ i „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?“.

Žene koje su završile višu školu ili fakultet kao najviši stupanj obrazovanja u anketnom upitniku znatno su rjeđe navodile iskustvo o ekonomskom nasilju. Posebice rijetko, žene višeg stupnja obrazovanja, odgovarale su potvrdno na sljedeća pitanja: „Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?“, „Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?“, „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“, „Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?“, „Je li Vaš partner ikada ukrao nešto od Vaše pokretne ili nepokretne imovine?“, „Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?“ i „Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?“. Pitanja na koja su žene sa nezavršenom/završenom osnovnom školom najčešće zaokruživala odgovor „DA“ jesu: „Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“, „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“ i „Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?“. U skladu s dosadašnjim istraživanjima potvrdili smo kako je niži stupanj obrazovanja rizični faktor u nasilju nad ženama, odnosno kako bolje obrazovanje ženama nosi niže razine ekonomskog nasilja i bolje životne standarde. Bolje obrazovanje zasigurno znači bolje mogućnosti zaposlenja, veće plaće, ali i veće poštovanje od strane kolega, rodbine i partnera, što dovodi do većeg samopouzdanja i neovisnosti žene, jer, prema dosadašnjim istraživanjima, u usporedbi s nezlostavljanim, zlostavljane žene osjećaju manje osobne snage, značajno su depresivnije i imaju niže samopouzdanje (3).

Velika razlika učestalosti ekonomskog nasilja u više i niže obrazovanih žena postoji u svim oblicima ekonomskog nasilja, a vidi se u sljedećim pitanjima: „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“, „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste

kupili?“ i „Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?“. Žene koje su završile srednju školu jedine su potvrdno odgovorile na pitanje „Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?“, a razlog tome mogao bi biti što je poprilično veliki broj ispitanica (63 %) kao najviši stupanj obrazovanja naveo završenu srednju školu.

Istraživanje s Filipina pokazalo je kako su žene koje su obrazovanije od svojih partnera prijavile manje ekonomskog nasilja, stoga se može smatrati kako je obrazovanje i zaposlenje žena zaštitni faktor ekonomskog nasilja (8). Iz navedenog saznajemo kako je obrazovanje ključan faktor za smanjenje nasilja nad ženama, posebice ekonomskog nasilja. Više obrazovane žene imaju veće mogućnosti zaposlenja i rada na značajnim i bolje plaćenim poslovima.

U pitanju o radnom statusu, 248 (31 %) žena zaokružilo je da je nezaposleno, 467 (58 %) odgovorilo je da je zaposleno, a 97 (11 %) žena je u mirovini. Prema dosadašnjim istraživanjima značajan način kojim nasilni muškarci interferiraju sa ženinom sposobnosti da stekne resurse je sprječavanje žene u pronalaženju i održavanju zaposlenja (1). Slične rezultate nalazimo i u provedenom istraživanju. U anketnom upitniku nezaposlene žene i žene u mirovini poprilično su često navodile iskustva ekonomske kontrole i sabotaze zaposlenja za razliku od zaposlenih žena. Iskustva nezaposlenih žena i žena u mirovini posebice se razlikuju od iskustava zaposlenih žena u sljedećim pitanjima: „Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?“, „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“, „Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“ i „Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?“.

Postoje dokazi kako zlostavljači interferiraju sa partneričinim sposobnostima u traženju posla pa ih tako sabotiraju u traženju posla nanošenjem vidljivih tjelesnih ozljeda, isključivanjem budilice, odbijanjem čuvanja djece i slično (3).

Na pitanja o ekonomskoj eksploataciji zaposlene žene i žene u mirovini češće odgovaraju potvrdno. Objašnjenje takvih podataka vjerojatno leži u činjenici da nezaposlene žene nemaju prihode te na taj način nisu sklone ekonomskom iskorištavanju. Žene u mirovini, prema rezultatima anketa, podložne su svim oblicima ekonomskog nasilja, a najčešće zaokružuju odgovor „DA“ na sljedeća pitanja: „Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?“, „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez

Vašeg znanja?“ i „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?“.

Oblici nasilja nad starijima uključuju fizičko, psihološko, seksualno zlostavljanje te zanemarivanje, a studije razvijenih zemalja ukazuju na još jedan značajan oblik nasilja nad starijima – financijsko zlostavljanje i eksploataciju. Pri tome, žene su pod većim rizikom za doživljavanje financijskog zlostavljanja, što zbog većeg broja starijih žena nego muškaraca, što zbog povećane diskriminacije žena (5). U provedenom istraživanju utvrdili smo kako su žene u mirovini podložne svim oblicima ekonomskog nasilja, a s druge strane iskustva ekonomske kontrole i sabotaze zaposlenja manja su kod žena koje rade. Žene koje rade imaju zasigurno bolji ekonomski status i samim time sigurniju ekonomsku budućnost. Povećanjem broja radnih mjesta, izjednačavanjem plaća muškaraca i žena i općenito poboljšanjem mogućnosti žena na poslovnom tržištu, povećat će se samodostatnost žena i njihovo samopouzdanje. Tim postupcima smanjit će se učestalost nasilja nad ženama, a zlostavljane žene smoci će snage otići od nasilnih partnera.

Odgovarajući na pitanje o ekonomskom statusu 181 (22 %) žena svoj ekonomski status smatra nešto ili puno lošijim od prosjeka, 476 (59 %) smatra da je njihov ekonomski status prosječan, 137 (17 %) žena odgovorilo je kako je njihov ekonomski status nešto bolji od prosjeka, a samo 18 (2%) kako je njihov ekonomski status puno bolji od prosjeka. Žene koje su svoj ekonomski status procijenile puno lošijim od prosjeka na sva pitanja o ekonomskoj kontroli, sabotazi zaposlenja i ekonomskoj eksploataciji najčešće su potvrdno odgovorile. Pitanja koja se ističu po učestalosti odgovora „DA“ od strane žena koje smatraju da je njihov ekonomski status puno lošiji od prosjeka jesu: „Je li Vam Vaš partner ikada rekao kako ne trebate imati vlastiti prihod?“, „Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?“, „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vaš partner ikada sam odlučivao kako potrošiti Vašu plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vam se ikada dogodilo da Vam partner nije dao novaca kako bi kupili osnovne potrepštine?“, „Je li Vaš partner ikada sakrio novac od Vas?“, „Je li Vam Vaš partner ikada uzeo novac iz torbice, novčanika ili bankovnog računa bez Vašeg znanja?“, „Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?“ i „Je li Vaš partner ikada potrošio Vaš novac na kockanje, klađenje ili alkohol?“.

Pitanja kojima su često iskustvo ekonomskog nasilja opisivale žene koje su svoj ekonomski status ocijenile nešto lošijim od prosjeka jesu: „Je li Vam Vaš partner ikada zabranio da imate vlastiti prihod?“, „Je li Vaš partner ikada zahtijevao znati kako trošite svoju plaću ili drugi oblik Vaših prihoda?“, „Je li Vas Vaš partner ikada tražio račun za ono što ste kupili?“, „Je li

Vaš partner ikada donosio neke važne financijske odluke bez Vašeg znanja?“ i „Je li Vaš partner ikada od Vas posudio novac, ali ga nije vratio?“.

Na pitanja o ekonomskom nasilju afirmativno su najrjeđe odgovarale žene koje su svoj ekonomski status procijenile nešto boljim od prosjeka i to se posebice odnosi na sljedeća pitanja: „Je li Vas Vaš partner ikada natjerao da mu date svoj novac ili bankovnu karticu?“, „Je li Vas partner ikada fizički ozlijedio jer ste kupili nešto ili platili račune?“, „Je li Vas Vaš partner ikada fizički ozlijedio kako ne biste išli na posao?“, „Je li Vas Vaš partner ikada spriječio da idete na posao ili na razgovor za posao?“, „Je li Vaš partner ikada odbio tražiti posao kako bi Vi morali uzdržavati obitelj?“ i „Je li Vam Vaš partner ikada prijetio da napustite posao?“. Slična iskustva navele su i žene koje su svoj ekonomski status ocijenile puno boljim od prosjeka.

Znanstvenici navode kako je nasilje intimnog partnera nad trudnicama u zemljama u razvoju značajan problem globalnog zdravlja. Njihovo istraživanje istaknulo je kako su niski prihodi, niski stupanj obrazovanja oba partnera i neplanirana trudnoća rizični faktori nasilja intimnog partnera nad trudnicama (3).

Istraživanje u Srbiji pokazalo je kako žene iz Srbije starije od 65 godina primaju 20 % manje mirovine od muškaraca. Većina žena uključenih u istraživanje navodi kako njihova mjesečna primanja nisu dovoljno velika za njihove potrebe, a čak 57 % navelo je kako si ne mogu omogućiti potrebne lijekove. Žene su pod većim rizikom za doživljavanje financijskog zlostavljanja zbog povećane diskriminacije (5). Mnoge žene koje ipak uspiju pobjeći zlostavljačima iskuse smanjenje životnih standarda, te na kraju žive u siromaštvu, ovišeći o pomoći države ili postaju beskućnici (20). One žene koje su izašle iz nasilne veze nailaze na brojne prepreke prilikom pokušaja zaposlenja kao što su prijevoz, briga o djeci i neprekidni problemi sigurnosti. Prema tome, zabilježeno je kako mnoge žene ostaju u nasilnim vezama upravo zbog ekonomskih razloga (3). Siromaštvo je uzrok i posljedica ekonomskog nasilja (12). Iz provedenog i prethodno navedenih istraživanja vidimo kako je sigurna ekonomska situacija žena važna za sprječavanje i smanjivanje ekonomskog kao i ostalih oblika nasilja. Žene s boljim ekonomskim statusom, također, lakše će prekinuti nasilje, maknuti se iz nasilne veze te se manje brinuti o sigurnosti svoje ekonomske budućnosti.

Ograničenje je ovog istraživanja to što je provedeno uključivanjem dobrovoljaca. Moguće je kako su žene koje su iskusile ekonomsko nasilje, ili neke druge oblike nasilja, osjećale sram te su uslijed toga odbile ispuniti anketni upitnik. Neke žene koje su bile u pratnji svojih partnera koji vrše nasilje nad njima, također su osjećale strah i posljedično moguće odbile pristupiti

istraživanju. Podizanjem svijesti o posljedicama nasilja nad ženama, ali i promjenom kulture i mišljenja o ulozi žena u svijetu mogla bi se smanjiti učestalost nasilja.

Zdravstvena zaštita svake osobe glavni je cilj zdravstvene njege i stoga je obiteljsko nasilje nad ženama svakodnevan zdravstveni problem u Hrvatskoj. Principi medicinske znanosti i profesionalne etike obvezuju nas istražiti prave uzroke bolesti, čak i ako oni nisu biološke naravi. Liječnici, ali i ostali zdravstveni radnici imaju obavezu prepoznati znakove nasilja nad ženama, prijaviti svaki slučaj nasilja nad ženama vlastima te pružiti adekvatan tretman i liječenje zlostavljanim ženama. Samo kroz koordiniranu i odgovornu suradnju sa socijalnom službom, pravosuđem, policijom, nevladinim organizacijama i ostalim profesionalcima uključenim u zaštitu žrtava nasilja možemo pomoći ženi kako bi živjela u zdravijoj bračnoj zajednici (21). Napori obrazovanja i zaštite trebaju biti usmjereni ka zaštiti žena, kako na individualnoj, tako i na društvenoj razini. Na individualnoj razini zaštita može pomoći ženi razumjeti utjecaj nasilja na njeno financijsko stanje, raditi na prikupljanju sredstava te obnoviti svoje ekonomsko zdravlje. Na razini zajednice liječnici mogu zagovarati žene i u ime žena čije je financijsko zdravlje ugroženo te poboljšati reakciju sustava na žene koje trpe ekonomsko nasilje. Ekonomsko nasilje značajna je komponenta širokog spektra taktika koje nasilni muškarci koriste kako bi stekli moć i održali kontrolu nad svojim partnericama (1), ali potrebne su još brojne studije kako bi u potpunosti spoznali i razumjeli prevalenciju i posljedice ekonomskog nasilja nad ženama.

7. Zaključak

Temeljem provedenog istraživanja i dobivenih rezultata mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- Ekonomsko nasilje nad ženama učestala je pojava na području Osječko-baranjske županije.
- Nasilje nad ženama velik je medicinski, socijalni i psihološki problem.
- Prevalencija i posljedice ekonomskog nasilja nad ženama nedovoljno je istražena tema u svim dijelovima svijeta pa tako i u Hrvatskoj.
- Najčešći oblik ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije ekonomska je kontrola.
- Ekonomskom nasilju češće su izložene žene koje žive u manjim urbanim i ruralnim sredinama.
- Veće obrazovanje zaštitni je faktor nasilja nad ženama, odnosno žene nižeg stupnja obrazovanja češće su izložene ekonomskom nasilju od žena višeg stupnja obrazovanja.
- Najveću učestalost svih oblika ekonomskog nasilja navele su razvedene žene.
- Ekonomskoj kontroli i sabotazi zaposlenja najpodložnije su nezaposlene žene i žene u mirovini, a ekonomskoj eksploataciji zaposlene žene.
- Ekonomsko nasilje najčešće je kod žena koje su svoj ekonomski status procijenile puno lošijim od prosjeka, a najrjeđe kod žena koje svoj ekonomski status smatraju nešto boljim od prosjeka.
- Siromaštvo je uzrok, ali i posljedica ekonomskog nasilja nad ženama.
- Liječnici i drugi zdravstveni radnici trebaju prepoznati znakove nasilja nad ženama, prijaviti ih vlastima te liječiti i zaštititi zlostavljanu ženu.

8. Sažetak

Cilj istraživanja: Ciljevi ovog istraživanja bili su utvrditi prevalenciju i oblik ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije te odrediti sociodemografska obilježja žena koje su bile, odnosno žena koje nisu bile izložene ekonomskom nasilju.

Nacrt istraživanja: Presječno istraživanje.

Ispitanici i metode: U istraživanje su bile uključene žene starije od 18 godina s područja Osječko-baranjske županije koje su dobrovoljno i samostalno ispunjavale anonimni anketni upitnik. Upitnik se sastojao od sociodemografskih pitanja te pitanja o ekonomskom nasilju i ekonomskom iskorištavanju.

Rezultati: Obradeni su podatci dobiveni od 812 žena starijih od 18 godina s područja Osječko-baranjske županije. Učestalost je ekonomskog nasilja nad ženama s područja Osječko-baranjske županije visoka. Najčešći oblik ekonomskog nasilja ekonomska je kontrola, a najizloženije su ekonomskom nasilju žene koje žive u ruralnim i manjim urbanim sredinama, niže obrazovane žene, razvedene te one koje svoj ekonomski status smatraju puno lošijim od prosjeka.

Zaključak: Ekonomsko nasilje nad ženama učestala je, ali i nedovoljno istražena pojava na području Osječko-baranjske županije te predstavlja bitan javnozdravstveni problem.

Ključne riječi: Hrvatska; nasilje; žene.

9. Summary

Economic violence against women from the Osijek-Baranja County

Aim: The aims of this study were to determine prevalence and forms of economic violence against women from the Osijek-Baranja County and to determine socio-demographic characteristics of women who were or were not exposed to economic violence.

Design: Cross-sectional study.

Participants and Methods: The study included women over 18 from the Osijek-Baranja County. The study was conducted through a voluntary self-administered questionnaire that consisted of questions referring to socio-demographic characteristics and questions related to economic violence and economic exploitation.

Results: The analysed data were obtained from 812 women over 18 from the Osijek-Baranja County. The prevalence of economic violence against women from Osijek-Baranja County is high. The most common form of economic violence is economic control, and women from small urban and rural areas, less educated women, divorced women, and women who consider their economic status much worse than average are usually exposed to economic violence.

Conclusion: Economic violence against women is common and unexplored phenomenon in the Osijek-Baranja County and represents a significant public health problem.

Key words: Croatia; violence; women.

10. Literatura

1. Adams AE, Sullivan CM, Bybee D, Greeson MR. Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*. 2008;14:563-88.
2. Jinan Usta, Nisrine N. Makarem, Rima R. Habib. Economic Abuse in Lebanon: Experiences and Perceptions. *Violence Against Women*. 2013;356-75.
3. Renzetti CM, Edleson JL, Kennedy Bergen R. *Companion Reader on Violence Against Women*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc; 2011.
4. Postmus JL, Plummer SB, McMahon S, Murshid NS, Kim MS. Understanding Economic Abuse in the Lives of Survivors. *J Interpers Violence*. 2012;27:411-30.
5. Petrusic N, Todorovic N, Vracevic M, Jankovic B. Financial Abuse of Older Women in Serbia. *J Elder Abuse Negl*. 2015;27:410-21.
6. Cascardi M, O'Leary KD, Lawrence EE, Schlee KA. Characteristics of women physically abused by their spouses and who seek treatment regarding marital conflict. *J Consult Clin Psychol*. 1995;63:616-23.
7. Antai D, Antai J, Anthony DS. The relationship between socio-economic inequalities, intimate partner violence and economic abuse: A national study of women in the Philippines. *Glob Public Health*. 2014;9:808-26.
8. Follingstad DR, Rutledge LL, Berg BJ, Hause ES, Polek DS. The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *J Fam Violence*. 1990;5:107-20.
9. Stylianou AM, Postmus JL, McMahon S. Measuring Abusive Behaviors: Is Economic Abuse a Unique Form of Abuse?. *J Interpers Violence*. 2013;28:3186-204.
10. Riger S, Ahrens C, Blickenstaff A. Measuring interference with employment and education reported by women with abusive partners. *Violence Vict*. 2000;15:161-72.
11. Anderson MA, Gillig PM, Sitaker M, McCloskey K, Malloy K, Grigsby N. Why doesn't she just leave? *J Fam Violence*. 2003;18:151-5.
12. Fawole OI. Economic violence to women and girls: is it receiving the necessary attention? *Trauma Violence Abuse*. 2008;9:167-77.

13. El Arifeen S, Hill K, Ahsan KZ, Jamil K, Nahar Q, Streatfield PK. Maternal mortality in Bangladesh: a Countdown to 2015 country case study. *Lancet*. 2014;384:1366-74
14. Rahman M. Intimate partner violence and termination of pregnancy: a cross-sectional study of married Bangladeshi women. *Reprod Health*. 2015;12:102
15. Luke N. Age and economic asymmetries in the sexual relationships of adolescent girls in sub-Saharan Africa. *Stud Fam Plann*. 2003;34:67-86.
16. Kolčić I, Biloglav Z. Presječno istraživanje. U: Kolčić I, Vorko-Jović A, urednice. *Epidemiologija*. Medicinska naklada Zagreb, 2012. str. 55-64.
17. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Stanovništvo prema starosti (pojedinačne godine) i spolu po županijama, popis 2011. Dostupno na adresi: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_02/h01_01_02_zup14.html. Datum pristupa: 18.05.2016.
18. Kolčić I. Upitnik – instrument za prikupljanje podataka. U: Kolčić I, Vorko-Jović A, urednice. *Epidemiologija*. Zagreb: Medicinska naklada; 2012. str. 142-5.
19. Stark E. *Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life*. New York. Oxford University Press; 2007.
20. Kuntz CR. It Could Happen to Anyone: Why Battered Women Stay. *CMAJ*. 1994;151:1727.
21. Katalinić S, Frković A, Dobi-Babić R. Role of physicians in violence against women in family. *Lijec Vjesn*. 2005;127:146-50.

11. Životopis

Opći podaci:

- Rođena 28. prosinca 1991. u Zagrebu
- Adresa stanovanja: Gradečki Pavlovec 182, 10340 Vrbovec
- Telefoni: +385 (99) 205 3493, +385 (1) 2797 257
- Email: groficaana.martan1@gmail.com

Školovanje

- Medicinski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Studij medicine, 2010. – 2016.
- Srednja škola Vrbovec, 2006. – 2010.
- Osnovna škola Gradec, 1998. – 2006.

Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima tijekom studiranja

- Bolnica za medvjediće, tijekom akademske godine 2012./2013.
- Znanje vještina, tijekom akademske godine 2013./2014.